

MISTÄ UUTISET ON TEHTY-

Kuvakerrontaa leikkaajan näkökulmasta

Tampereen ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelman opinnäytetyö
Leikkaus
Syksy 2008
Liisi Saarinen

Opinnäytteen tiivistelmä

Liisi Saarinen

Mistä uutiset on tehty – Kuvakerrontaa leikkaajan näkökulmasta

Joulukuu 2008

33 sivua + DVD-liite

Tampereen ammattikorkeakoulu

Viestinnän koulutusohjelma

Leikkaus

Lopputyön muoto: kirjallinen

Lopputyön ohjaaja: Petri Levonen

Avainsanat: leikkaus, uutiset, kuva-analyysi, tarinat

Opinnäytetyöni käsitteli uutisten kuvakerrontaa leikkaajan näkökulmasta. Tutkin aihetta omien kokemusteni avulla, sillä työskentelin MTV3:n uutisissa leikkaajana. Työni projektiosuutena toimi kaksi editoimaani uutista, joiden kautta analysoin sitä, miten kuvat ja teksti tarinan rakensivat. Pohdin aihetta myös kirjallisuuden sekä muiden uutistyöntekijöiden näkemysten kautta.

Uutisten kuvakerrontaan vaikuttavat tietyt säännöt, sillä jutut rakentuvat lajityypilleen ominaisista piirteistä. Uutisen rakenne noudattaa muotoa, jossa sen on oltava ajankohtainen sekä totuudenmukainen. Uutisten kerrontaa voi kuvailla varsin asiapitoiseksi, sillä otosten ja tekstin kautta pyritään kertomaan katsojalle ytimekkäästi kaikki olennainen.

Tutkimukseni kautta tuli esille se näkemys, että leikkaaja voi vaikuttaa uutisjutun kuvakerrontaan nimenomaan kuvan tasolla, sillä toimittaja rakentaa sisällön, käsikirjoituksen. Koska sana määrää sen, mitä kuvalla tarkoitetaan, ovat leikkaajan vaikutusmahdollisuudet rajalliset. Toisaalta jokainen leikkaaja voi silti vaikuttaa lopputulokseen omalla panoksellaan, jos vain käyttää mielikuvitustaan, ja tarvittaessa perustelee näkemyksensä tarpeeksi hyvin toimittajalle. Vaikka leikkaaja ei itse tekstiin puutukaan, voi kuvien kautta vaikuttaa kuitenkin lopputulokseen.

Thesis summary

Liisi Saarinen

From what are news made – picture narration from the editor`s perspective

December 2008

33 pages + appendix DVD

TAMK University of Applied Sciences

Media Programme

Area of specialisation: Editing

Type of Final Project: Written

Thesis supervisor: Petri Levonen

Keywords: editing, news, picture analysis, stories

My thesis summary analyzes the picture narration in the news and especially from the editor`s perspective. I researched this subject through my own experiences because I work as an editor in the news for channel MTV3. As an example I used two pieces of news which I have edited myself. With these examples I was able to bring more depth to my analysis. Those news clips helped me to show how the pictures and the text together create a news story. With the help of literature and the interviews of other news employees I was able to bring wider perspective into my research.

The picture narration of the news follows certain rules because the news stories are built by the typical elements of their genre. The structure of the news has to follow a specific form and keep the news content current and truthful. The narration of the news can be described to be relatively informational because it should tell everything what is important to the audience.

Through my research I discovered that the editor can affect the narration of the news mainly on visual level and the reporter has the key role in gathering the content and planning the script. The visual content is defined by written content therefore the editor may have limited possibilities to have a strong effect to the outcome. On the other hand with the use of imagination and thorough argumentation every editor can affect to the final result.

Sisältö

1 Johdanto	2
2 Kuvat kertovat tarinan.....	3
2.1 Millaiset kuvat jutun rakentavat.....	3
2.2 Leikkaajan tehtävät	6
2.3 Palaset koostavat lähetyksen.....	7
2.4 Leikkaus huomaamatonta.....	10
3 Mitä näytetään ja mitä jätetään näyttämättä.....	10
3.1 Uutinen vaikutelma todellisuudesta.....	12
3.2 Sana määrää kuvaa.....	14
4 Kahden uutisjutun kuvakerronnallista vertailua	14
4.1 Kulttuurijuttu musiikkikeskuksesta	15
4.2 Juttu presidentin valtaoikeuksista	21
5 Uutistyöntekijöiden haastattelut.....	27
6 Tulosten pohdinta ja johtopäätökset.....	30
Lähteet.....	32
Liitteet	

1 Johdanto

Tutkimuksen kohteenani ovat MTV3:n uutisten kuvakerronnan lainalaisuudet ja niiden vaikutus leikkaajan työhön. Pohdin aihetta pääosin omien kokemuksieni kautta, sillä työskentelen MTV3:n uutisissa editoijana. Vaikka uutistoimituksessa leikataan myös esimerkiksi Tuloruutua sekä 45-minuuttia-ohjelmaa, keskityn työssäni nimenomaan uutisten kuvakerrontaan.

Tutkin aihetta tarkemmin kahden leikkaamani jutun kautta, jotka toimivat opinnäytetyöni projektiosuutena. Pohdin sitä, millaiset kuvat lopputulokseen valikoituivat ja miten ne jutun rakentavat. Pyrin lähestymään aihetta myös toimittajien sekä toisten leikkaajien haastattelujen kautta ja saamaan näkemyksiä siihen, millaisia kokemuksia ja käsityksiä heillä on kuvakerronnasta uutistyössä. MTV3:n uutisten Tyylikirja valottaa myös osaltaan, millaisia seikkoja kuvakerronnassa pitäisi pyrkiä ottamaan huomioon, kun juttu on vielä leikkauksenvaiheessa.

Työtäni olen pohjustanut lukemalla muun muassa Janne Seppäsen teosta ”Katseen voima – Kohti visuaalista lukutaitoa” (2002), Risto Kuneliuksen ”Viestinnän Vallassa” (2001) sekä Henry Baconin ”Audiovisuaalisen kerronnan teoriaa” (2004).

Tutkimuksessa on syytä panna merkille se, että leikkaaja ei tee yleensä yksin jutun kuvittamiseen liittyviä ratkaisuja vaan yhteistyössä toimittajan kanssa. Leikkaajan työhön uutisissa vaikuttaa toimittajan kuvakerronnallinen asiantuntemus sekä se, kuinka paljon hän on ehtinyt perehtyä materiaaliin ennakolta. Osa toimittajista tuntee kuvat aikakoodeja myöten ja tietää, mitä haluaa käyttää. Jotkut toimittajat taas antavat vapaammat kädet leikkaajalle jutun rakentamisessa. Vaikka uutisten kuvakerronnassa onkin olemassa tietyt säännöt, lopputulokseen vaikuttavat aina myös kunkin tekijän omat näkemykset tarinan dramaturgiasta, kuvista suhteesta toisiinsa sekä erilaiset kauneusmieltymykset. Leikkaaja työskenteleekin niiden mahdollisuuksien rajoissa, jotka hänellä kulloinkin on.

Uutisjutun rakentaminen on ryhmätyötä, johon vaikuttavat kuvaajan, toimittajan ja leikkaajan tekemät ratkaisut, joten lopputulos on kunkin tekijän eri päätösten summa. Mikäli toimittaja ja kuvaaja ovat kuvaustilanteessa joutuneet työskentelemään ilman suurempaa enakkosuunnittelua ja otoksia on vähän, ovat leikkaajan vaikutusmahdollisuudet rajalliset.

Uutisleikkaajan työ riippuukin aina siitä, kenen kanssa työskentelee milloin missäkin tilanteessa.

2 Kuvat kertovat tarinan

Kuten sanonta kuuluu, kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa. Kuvalla voidaan luoda haluttu tunnelma, vahvistaa sitä sekä ilmaista tekijän mielipide ja ajatukset jostakin aiheesta. Materiaalin kautta uutiseen pyritään luomaan autenttisuuden tuntua, joten otokset on kuvattu paikan päällä oikeassa tapahtumatilanteessa. Tämä luo käsityksen todellisuuden tallentamisesta ja siirtämisestä katsojan tietoisuuteen. Kuvien merkitys kulttuurissamme on vahva ja juuri uutiset hyödyntävät tätä seikkaa. Kuvat mielletään läpinäkyviksi ja autenttiksi, joten ne ovat ilmeisen käyttökelpoisia uutisen todellisuusvaikutelman rakentamisessa.

2.1 Millaiset kuvat jutun rakentavat

Uutisten kerrontaa kuvastaa sana informatiivinen. Kuvituksen tarkoitus on kertoa katsojalle selkeästi ja ytimekkäästi kaikki jutun kannalta olennainen, ja vastata uutisen rakentaviin peruskysymyksiin, mitä, missä, milloin ja kuka. Kun jutut ovat usein pisimmillään parin minuutin mittaisia, täytyy kuvamateriaalista pyrkiä löytämään kaikkein mielenkiintoisimmat ja kertovimmat otokset, jotta katsojalle selviää lyhyessäkin ajassa tarinan ydin. Kuvituksen tulee tukea tekstiä ja tarinaa, joskaan ei kulkea täysin yhtä aikaa puhutun asian kanssa. Aiheen toistaminen useaan kertaan tekee jutusta helposti tylsän ja ennalta-arvattavan, eikä jätä varaa yllätyksille tai katsojalle tilaisuutta oivaltaa itse kuvan kautta jotakin. Jutun tekstiä ei tarvitse toistaa kuvassa, vaan pikemminkin antaa otosten puhua puolestaan. Tekstin tulee tukea kuvien kertomusta, mutta ei kertoa samaa tarinaa uudelleen. Toisaalta kuvien ei tulisi myöskään viedä liikaa huomiota itse asialta, jotta se kaikkein tärkein eli sisältö ei unohtuisi.

Uutisjutut noudattavat perinteistä tarinankerronnan kaavaa, jossa tarina lähtee jostain liikkeelle ja päättyy johonkin. Aloitus- ja lopetuskuviin tulee olla kiinnostavia, jotta katsojan mielenkiinto saadaan pidettyä yllä. Etenkin alkukuvaa voidaan pitää ikään kuin tarinan otsikkona, jolla juttu myydään yleisölle. Lopetuskuva taas sulkee ympyrän, päättää tarinan ja usein jää katsojalle parhaiten mieleen.

Kaikkein yksinkertaisimmillaan uutisleikkaus kulkee siten, että toimittaja hoitaa editissä sisällön, leikkaaja vastaa taas teknisestä toteutuksesta. Editoinnissa käytetään jutun pohjana toimittajan tekemää käsikirjoitusta, jossa rungon muodostavat spiikit¹ ja haastattelut. Kun kuvakäsikirjoitusta ei ole, juttua kuvitetaan sen mukaan, millaisia kuvia on saatavilla. Insertissä² käytetään ensisijaisesti tuoretta materiaalia ja sitä varten on haastateltu yhtä tai useampia aiheeseen soveltuvia henkilöitä. Juttuun saattaa sisältyä myös esimerkiksi toimittajan stand-up³, grafiikkaa ja uudempien otosten puutteessa arkistomateriaalia. Arkistomateriaalin käytön tulee aina olla perusteltua kuten tilanteessa, jossa tuoreempaa kuvaa ei ole mahdollisuuksia saada. Stand-up taas puolustaa paikkaansa silloin, kun se tuo toimittajan esiin jossain epätavallisessa paikassa tai toimittajalla ei ole kuvaa havainnollistamaan jostain tärkeää. Stand-upin avulla toimittaja voi myös yhdistää ihmisiä, ideoita tai paikkoja toisiinsa.

Juttua leikatessa suurin esille nouseva ongelma on monesti se, että aihe on niin abstrakti, että sitä on vaikeata kuvittaa. Usein hankalia kuvittaa ovat politiikkaan liittyvät jutut. Kun tarina pitäisi värittää lakimuutoksiin tai eduskunnan istuntoihin liittyvillä kuvilla, usein leikatessa joutuu pelaamaan materiaalilla, jossa poliitikot joko istuvat kuuntelemissa tai seisovat pitämässä puhetta.

1: Speak tarkoittaa toimittajan kertojanomaista puhetta jutussa. Speakin tarkoitus on selventää katsojalle kuvien ohella, mistä jutussa on kyse.

2: Insertti on sama kuin uutisjuttu.

3: Stand-up on kuva, jossa toimittaja kertoo kameralle jostakin tärkeästä aiheeseen liittyvästä asiasta.

Onnettomuuksien tai erilaisten kriisien uutisointi vaatii tarkkaa valintaa kuvien suhteen, jotta jutut eivät tuota turhaa mielipahaa katsojille tai asianomaisille. Esimerkiksi sotaa käsittelevistä jutuista jätetään pois kuolleet ja pahasti haavoittuneet. Suomen Journalistiliiton eettiset ohjeet sanovat aiheesta näin:

Kun toimittaja hankkii tietoja onnettomuuksista ja kuolemantapauksista ja kertoo niistä, on hänen noudatettava erityistä hienovaraisuutta. Onnettomuuden uhrien haastattelemine tai kuvaaminen ei saa lisätä heidän tai heidän omaistensa kärsimyksiä. Toimittajan on hankittava tietonsa avoimesti ja rehellisin keinoin.

Julkisilla paikoilla otettujen kuvien julkaisemiseen ei yleensä tarvita kuvattun lupaa. Tiedotusvälineiden on kuitenkin noudatettava erityistä varovaisuutta, kun ne julkaisevat kuvia onnettomuuksien uhreista.

(www.journalistiliitto.fi/Resource.phx/sivut/sivut-journalistiliitto/pelisaannot/eettisetohjeet/tiedotussuositus.htx)

Kuvitusta leikatessa tulee pohtia aina myös sitä, millaiseen asiayhteyteen otokset liitetään. Esimerkiksi viime kesänä yhtenä uutisaiheena oli tapaus, jossa Hattulassa toimivan päiväkodin työntekijöiden väitettiin syöttäneen ruokaa väkisin lapsille ja pitäneen kuria liian kovakouraisesti. Sähkeessä käytettiin arkistokuvia jostakin päiväkodista, ja kuvituksessa oli erittäin tarkkaa se, miten lapsia näytettiin. Lapsista ei saanut näkyä poskea, takaraivoa, ei edes sormia siinä pelossa, että joku olisi tunnistanut jälkikasvun omakseen ja voinut syyttää lapsen liittämistä aiheeseen, johon henkilö ei oikeasti kuulu. Myös tilanteessa, jossa täytyy hyödyntää vaikkapa arkistokuvaa kolarista, joudutaan pohtimaan sitä, tuottavatko kuvat uudelleen esitettyinä surua kolarissa kuolleiden omaisille. Katsojaa ei pidä siis kuvilla johtaa harhaan tai loukata kuvattavaa. Vaikka viime kädessä toimittaja on se, joka vastaa siitä, millaisia kuvia ja missä tilanteessa niitä voi käyttää, on leikkaajankin hyvä miettiä tekemiään valintoja.

Uutiskuvat syntyvätkin tilanteen mukaan: millaista materiaalia on mahdollisuus hankkia rajallisessa ajassa. Varsinainen haaste editoijalle on saada jutusta kiinnostava, mikäli riittävän erilaisia kuvia ei ole. Jos niin käy, että materiaalissa ei ole ainoatakaan hyvää kuvaa, vauhdikas liike tai mielenkiintoinen yksityiskohtakin on kiinnostavampi kuin vaikkapa talon seinä.

2.2 Leikkaajan tehtävät

Kun toimittaja astuu edittiin, materiaali on käytävä nopeasti lävitse, mikäli toimittaja ei ole sitä jo tehnyt, tai kovemman kiireen alla, leikattava sitä mukaa kuin sopivia kuvia löytyy. Itse pyrin aina siihen, että ehdin tutkia ja merkitä materiaalista käyttökelpoiset kuvat hie- man ennakolta. Tämä onnistuu parhaiten siten, että selvittää etukäteen materiaalin, jotta toimittajan vielä viimeistellessä käsikirjoitusta voi jo katsella, millaisia otoksia on tarjolla. Tiukat aikataulut sanelevat sen, että eri leikkausratkaisujen pohtimiseen ei jää paljoakaan aikaa, joten ennakointi on toisinaan tarpeen, mikäli mahdollista.

MTV3:lla kaikki käytettävä materiaali löytyy serveriltä. Kuvatut otokset toimittaja siirtää päätetarkkaamossa serverille, samoin kuin arkistomateriaalin. Toimittaja myös tilaa graafi- koilta juttua selventävät kuvat ja kaaviot, mikäli niitä tarvitaan.

Juttua aletaan varsinaisesti koota siten, että ensin tehdään äänipohja. Leikkaaja nauhoittaa toimittajan spiikit ja editoi samalla niiden väleihin tulevat haastattelut. Äänipohjan työstä- misen jälkeen leikkaaja sekä toimittaja kuvittavat insertin, erityisesti spiikit, mutta usein myös osan haastatteluista. Leikkaajan on jutun kuvien löydettyä paikkansa vielä hiottava otosten pituudet, tarkistettava ettei kuvien väleihin ole jäänyt esimerkiksi freimin⁴ mittaisia välähdyksiä edellisistä kuvista sekä hoidettava mahdollinen värikorjailu. Leikkaaja myös tarkistaa äänentasot ja hioo ne kohdalleen. MTV3:lla ulostulevan kuvan suhde on 16:9, jo- ten esimerkiksi arkistokuvaa tai ulkomaisten kanavien materiaalia käytettäessä pitää tarkis- taa, että kuvasuhteet ovat kunnossa. Aiemmin tapana oli, että kaikki ulkomainen materiaali piti muuttaa kuvasuhteeltaan maikkarin käytäntöä vastaavaksi. Nyt työn helpottamiseksi on siirrytty tapaan, jossa jo nauhoitusvaiheessa kuvasuhteet muutetaan, jotta siihen ei tarvitsisi enää editissä puuttua. Ongelmaksi on vain muodostunut se, että nauhoitusvaiheessa kaikki materiaali muuttuu automaattisesti. Joskus sattuukin tilanteita, joissa esimerkiksi kuvasuh- de on vaihtunut 16:9 vielä uudelleen 16:9, jos osa materiaalin kuvista on ollut valmiiksi ”oikeata” kuvasuhdetta. Kuvista löytyy myös toisinaan otoksia, joissa vaikkapa kuvattavan henkilön pää on leikkaantunut pois.

4: FPS eli Frames per second, ruutua/ sekunti. Televisiolähetyksissä arvo on 50 (PAL) puolikuvaa sekunnis- sa, jolloin koko kuva vaihtuu 25 kertaa sekunnissa.

Osittain tilanne on parantunut asian suhteen, mutta edelleen kuvasuhteet täytyy tarkistaa joka kerta ulkomaista materiaalia tai arkistokuvia hyödynnettäessä. Oletettavaa on, että muutoksella haettiin lisää nopeutta leikkaustyöhön. Toinen asia sitten on, helpottiko muutos sitä todella. Asia taitaa olla tilanteesta kiinni, millaisia kuvat sattuvat milloinkin olemaan.

Kuvituksessa ei yleensä käytetä efektejä ja ristikuviakin vain silloin, jos se on perusteltua. Ristikuvia hyödynnetään tilanteissa, joissa siirrytään ajasta tai paikasta toiseen. Kuitenkin aina kuvasta siirryttäessä grafiikkaan ja päinvastoin, ristikuvat ovat varsin käyttökelpoisia, sillä ne pehmentävät leikkausta sekä kuvien vaihtumista jutussa. Kuvitukseen tuodaan vaihtelevuutta esimerkiksi kuvakokoja muuttelemalla ja huomiopistettä vaihtamalla. Turhan staattiset otokset näyttävät perätysten tylsiltä, joten liikkeen ja toiminnan kautta saadaan kuviin dynamiikkaa. Uutisissa ei myöskään karteta epätarkkoja tai heiluvia kuvia, sillä niiden kautta voidaan vahvistaa haluttua tunnelmaa. Hyppivä ja heiluva liike sotakuvaajan juostessa hiekkavallin taakse luo käsityksen autenttisuudesta, täällä paikan päällä ollaan oltu ja tämä kaikki on todellisuutta. Aina toki pyritään siihen, että kuva olisi mahdollisimman vakaata ja hallittua, riittävästi valaistua sekä otokset tarkkoja terävyydeltään, mutta joka tilanteessa tämä ei ole mahdollista.

2.3 Palaset koostavat lähetyksen

Leikkaajan näkökulmasta uutisten tekeminen on usein melko suoraviivaista työtä, sillä lähetyksen koostavat tietyt palat: sataset⁵, sähkeet ja jutut. Sataset ovat yleensä pisimmillään minuutin mittaisia haastattelupätkiä, joita ei läheskään aina kuviteta lainkaan. Niissä haastateltava kertoo asiasta tärkeimmät seikat. Huntit⁶ usein näytetään lähetyksessä aiheeseen liittyvän sähkeen yhteydessä. Satasista kuitenkin pyritään peittämään kuvituksilla toimittajan kysymykset, joiden aikana haastateltava seisoo kuvassa hiljaa tai jos huntti on pitkä tai kuvanlaatu on kovin huonoa.

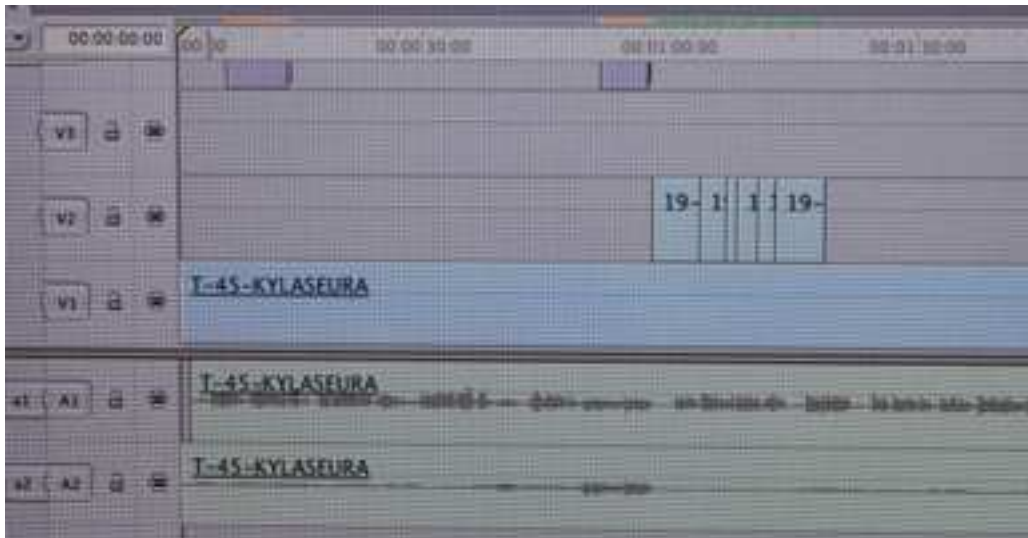
Sähkeet taas ovat neljänkymmenen sekunnin mittaisia kuvituksia, joiden aikana ankkuri⁷ lukee uutisen. Sähke esittelee yhden asian, ja kuviin tulee leikata mahdollisimman kertovia otoksia. Kuvan tulee kulkea käsi kädessä tekstin kanssa, jotta se ei vie liikaa huomiota itse asialta. Sähkeestä tulee ulos suunnilleen puolet sen pituudesta, joten alkuun sijoitetaan par-

haat kuvat ja vastaavasti loppuun huonommat, mikäli materiaalia on rajallisesti. Viimeinen kuva on hyvä jättää riittävän pitkäksi, jotta kuva ei jäisi liian lyhyeksi ja näin ollen välähttäisi siirryttäessä seuraavaan juttuun. Sähkettä leikatessa pitääkin pyrkiä arvioimaan ulostulevan kuvan kesto, jotta välähdykseltä voidaan välttyä.

Juttu käsittelee tiettyä aihetta laajemmin, se sisältää toimittajan spiikin, haastateltavien osuudet eli sataset sekä kuvituksen. Joskus osa insertin kuvituksesta saattaa toimia myös satasenomaisesti. Tällöin jutussa käytetään tapahtumatilanteesta kuvatusta materiaalista tahattomasti nauhalle tallentunutta sivullisen tai yleisön kommenttia, sillä se saattaa toimia jutussa hauskana lisänä. Tämä satasenomainen osuus kuvitetaan, jos sille on tarvetta. Leikkaajan täytyy myös huomioida se, että juttuun ja sataseen tulee jättää alkuun aina sekunnin mittainen puheääneton lähtövara kuvassa ja loppuun neljä sekuntia häntää eli jälleen kuvaa ilman puheääntä, jotta kaikki olennainen ääni kuten haastattelut tai spiikit ehtivät tulla kokonaisuudessaan ulos. Sekä jutun alussa että lopussa kuvituskuvioiden äänet säilytetään, jotta ulos ei tulisi täysin mykkää kuvaa. Kuitenkin jos juttu tai satanen päättyy haastateltavan kasvoihin, loppuun jätetään neljä sekuntia täysin äänetöntä kuvaa. Tällä tavoin estetään se, ettei lähetyksessä tule ulos sellaista ääntä, jota ei ole tarkoituskaan esittää. Kuvahännän avulla vältytään myös siltä, ettei kuva mene mustiin lähetyksessä, kun jutun jälkeen siirrytään esimerkiksi takaisin studioon tai uuteen inserttiin.

5,6: Satanen ja huntti tarkoittavat samaa. Se on haastattelu, joka on kuvattu aidosta tapahtumatilanteesta. Satasäänen tehtävä on toimia ”määräävänä äänenä” esimerkiksi jutussa, jolloin kuvituskuvioiden äänet jäävät taustalle.

7: Uutisankkuri on radio-, tv- ja nyttemmin myös internet-uutisissa esiintyvä toimittaja. Voidaan erottaa toisistaan uutistenlukijat, jotka etenkin aiemmin pelkästään lukivat toisten koostamia uutisia sekä varsinaiset uutistoimittajat ja uutisankkurit, joilla on itsellään merkittävä vaikutus uutisten sisällön ja niiden ilmiasun muokkaamisessa. (<http://fi.wikipedia.org/wiki/Uutisankkuri>)

Kuva1: Sekvenssi, jolle leikkausohjelmassa jutun muodostavat palaset kootaan. A1:llä eli ensimmäisellä ääniraidalla näkyy spiiikkiäänessä sekunnin lähtövara. Toisella audioraidalla ääni alkaa heti jutun alusta.

Uutisleikkauksessa pitää miettiä myös sitä, mitä ajolista⁸ sanoo juttujen, sähkeiden ja satasten järjestyksestä, sillä jos mahdollista, voi itse vaikuttaa leikkauksellaan siihen, ettei lähetyksessä tule peräkkäin liian samanlaisia tai -kokoisia kuvia. Monesti sähkeet ja sataset leikataan lähetyksessä perätysten, joten sähke kannattaa lopettaa joko laajempaan tai tiiviimpään kuvaan, sillä satasen haastateltava on lähes aina puolikuvassa⁹.

8: Ajolista tarkoittaa listausta siitä, mitä lähetyksessä kulloinkin tapahtuu. Siitä selviävät muun muassa eri juttujen aloitus- ja lopetusajat, mitä lähetyksessä sisältää ja missä järjestyksessä. MTV3:lla jokaiselle uutislähetykselle tehdään oma ajolista.

9: Haastateltava on useimmiten puolikuvassa, sillä näin kuvattava on otoksessa tarpeeksi lähellä, muttei kuitenkaan liian kaukana.

2.4 Leikkaus huomaamatonta

Parhaimmillaan jutun leikkaus on huomaamatonta, oli kyseessä sitten sähke, satanen tai uutisjuttu. Katsoja voi keskittyä jutun seuraamiseen, ja kuvat vaihtuvat kuin itseksensä, eivätkä häiritse asian seuraamista ja ymmärtämistä. Vaikka kuvat ovatkin uutisissa usein lyhyitä, 2-5 sekunnin mittaisia, erityisesti juttua tehdessä katsojalle tulee antaa tilaisuus hengähtää pienillä tauoilla. Inserttiä ei pidä täyttää pelkällä puheella, spiikillä ja haastatteluilla, sillä jutun ymmärtäminen ja sisäistäminen vie enemmän aikaa kuin vaikkapa sähkeen, jossa kuvat yleensä seuraavat toisiaan suhteellisen nopeassa rytmissä. Juttua ei tulisikaan tehdä liian orjallisesti noudattaen tapaa, jossa spiikki ja haastattelu vuorottelevat. Kaavamainen rytmi tekee jutusta helposti tylsän seurata, ja esimerkiksi juuri puheettomat tauot tuovat hivenen vaihtelua jutun rakenteeseen.

3 Mitä näytetään ja mitä jätetään näyttämättä

Uutisleikkauksen perimmäinen tarkoitus on rajata tietyistä tuotoksesta pois kaikki epäolennainen, näyttää ymmärrettävästi ja selkeästi jutun tarkoitus. Yleisellä tasolla uutisten kuvakerrontaan vaikuttaa yhteiskunta, jossa kulloinkin eletään, ja sen arvot sekä normit. Media ja sen luomat kuvastot heijastelevat yhteiskunnan arvomaailmaa, millaiset asiat ovat tärkeitä ja mitä halutaan tuoda esille. Televisioutisten kautta voi nähdä, mikä sillä hetkellä kuohuttaa, kiihdyttää ja mietityttää, on sitten kyseessä jokin luonnonmullistus, politiikan koukerot tai vaikkapa kulttuurielämä. Jokapäiväisessä työssään kukin toimittaja, kuvaaja ja leikkaaja uusintaa näitä kuvastoja. Yksinkertaisimmillaan kyse on valinnoista, mitä kuvataan, miten ja miksi. Onko jutun tarkoitus herättää tunteita vai kertoa asialliseen ja toteavaan tyyliin tietty aihe. Kyse on myös vallasta, sillä materiaalia kuvatessa ja leikatessa päätetään samalla siitä, mitä jätetään näyttämättä.

Länsimaisesta näkökulmasta katsottuna uutiset käsittelevät usein meidän maailmaamme, oltiin sitten Wall Streetillä tutkimassa pörssējä, maistelemassa ranskalaisella viinitilalla kauden tuotteita tai Brysselissä EU-kokouksessa. Asiat ovat jokaiselle ainakin jollain tapaa tuttuja, eikä uutisten kuvavirta synnytä sen suurempia yllätyksiä. Mutta lähes poikkeukset-

ta, jos kuvassa siirrytäänkin vaikkapa eteläiselle pallonpuoliskolle keskelle Afrikkaa, on uutisessa kyse jostakin kielteisestä. Silloin usein sota, nälänhätä tai jokin tautiepidemia saa meidänkin mielenkiintomme kohdistumaan jonnekin ei niin tuttuun paikkaan ja kulttuuriin. Näin media vahvistaa totuttuja näkemyksiä ja käsityksiä, ja samalla uusintaa yhteiskunnan arvopohjan jatkuvuuden. Tähän vaikuttaa se, että televisio ja uutiset osana sitä tuovat esille asioita, jotka koskevat meidän yhteisöämme. Jotain sellaista, mikä on meille tärkeää ja meitä kiinnostavaa.

Joukkoviestintä ylläpitää arvoja ja normeja ainakin kahdella tavalla. Ensiksi, se tarjoaa materiaalia, jota kuluttamalla yleisö itse voi uusintaa omaa arvo- ja normijärjestelmäänsä. Toiseksi, joukkoviestintä tyrkyttää mallejaan, normejaan ja arvojaan ihmisten käyttöön. (Kunelius 2001, 175)

Uutisiin liittyy olennaisesti genren käsite. Genre eli lajityyppi tarkoittaa sitä, miten uutisia on totuttu historian saatossa tuottamaan, ja miten yleisö uutiset ymmärtää. Tämä vaikuttaa nykypäivänäkkin siihen, miten uutisjutun ilmaisu rakennetaan ja millainen haluttu lopputulos on. Genre määrittelee siis sen, miksi ja miten tietty asia esitetään. Asiaa voi havainnollistaa listaamalla lajityypin näkyvimmit elementit. Tapahtumien ajankohtaisuus, uutisen rakenne sekä käsiteltävät aihealueet ovat niitä seikkoja, joista kukin uutisen yleensä tunnistaa. Uutisen rakenteen tulee vastata siitä, että se on kaikenkattava, puolueeton ja totuudenmukainen. Rakenne myös noudattaa juttujen perinteistä muotoa, niitä osasia haastatteluista spiikkeihin ja kuvituskuviin, joista uutinen syntyy. Uutisen tulisi myös koskettaa mahdollisimman useata katsojaa, toisin sanoen sillä täytyy olla merkitystä yleisölle. Yleinen kriteeri on, että uutisen vaikutusalue vastaa väliseen toiminta-alueeseen, jolloin uutisten välittäminen on sekä taloudellista että hyödyllistä.

Televisio on sähköinen tiedotusväline ja pyrkii toimimaan sähköisen välineen nopeudella, mutta samalla sillä on myös merkittävä kokoava tehtävä. Eri televisiokanavien pääuutisista vastaanottaja odottaa saavansa tiedon kaikesta merkittävästä, mitä viimeisen vuorokauden aikana on tapahtunut. (Huovila 2001, 40)

Ajankohtaisuus tarkoittaa taas sitä, että asia, jota käsitellään on tuore ja se saatetaan yleisön tietoisuuteen niin nopeasti kuin suinkin. Utiskynnyksen ylittävät aiheet ovat kuitenkin riippuvaisia eri tilanteista. Hiljaisempana päivänä jokin helposti muulloin ohitettava asia saattaa nousta uutisten ykkösaiheeksi. Aihealueet vaihtelevatkin tilanteen mukaan, mutta

pääpiirteissään uutiskriteereistä saa suuntaa sille, mikä useimmiten on näyttämisen arvoista. Normit eivät silti ole yksiselitteisiä, ja ne voivat olla jopa ristiriidassa keskenään. Risto Kunelius tuo esille kirjassaan Viestinnän vallassa Galtungin ja Rugen luettelon (Kunelius 2001, 171) perinteisistä uutiskriteereistä.

- *toistuvuus (samanmerkkinen lentokone putoaa kahdesti peräkkäin)*
- *voimakkuus (useita ihmisiä kuolee vs. yksi loukkaantuu)*
- *yksiselitteisyys (toimijoiden selkeät roolit)*
- *kulttuurinen merkittävyys (suomalainen uhri kaukomailla sattuneessa hotellipalossa)*
- *odotettavuus (vallankaappaus maassa, jossa tämä on maan tapa)*
- *yllätyksellisyys (presidentti eroaa)*
- *jatkuvuus (keskustelu poliittisesta asiasta jatkuu)*
- *päivän valikoima (tänään ei muuta merkittävää kotimaassa)*
- *kohde kuuluu eliittiin (henkilön tai maan asema vallitsevissa valtahierarkioissa, eliittimaista ja –henkilöistä helpommin uutisia)*
- *henkilöitävyys (ihmisten teoista helpommin uutisia kuin pitkistä, mutkallisista prosesseista)*
- *kielteisyys (lisää uutisarvoa)*

3.1 Uutinen vaikutelma todellisuudesta

Uutisia on yleisesti totuttu pitämään objektiivisena kuvauksena maailmasta. Tähän vaikuttaa ainakin se, että uutisten esittämistapa on realistinen ja arkijärjenmukainen. Kyse on silti pikemminkin todellisuuden vaikutelmasta, ei puhtaasta totuudesta. Vaikka kameraa voidaan pitää välineenä todellisuuden tallentamisessa, ikään kuin ikkunana todellisuudesta, on kuvattu kohdekin jonkun näkökulma asiasta. Näkökulma siitä, missä valossa aihe tuodaan esille. Tyypillinen esimerkki tästä on se, mistä kulmasta haastateltava on kuvattu. Yläkulman käyttö luo katsojalle ylemmyyden vaikutelman, alakulma taas päinvastoin luo haastateltavasta suuren ja mahtavan.

Jokaisella katsojalla on oma tapansa tulkita ja ymmärtää kuvia. Tulkintatapaan vaikuttavat katsojan maailmankatsomus, arvot ja ideologiat. Voidaan silti olettaa, että harvemmin tavallinen katsoja ainakaan tietoisesti pysähtyy tulkitsemaan ja analysoimaan jossakin uutisessa esitettyjä kuvia ja niiden merkityksiä. Tähän vaikuttaa jo sekin, että uutisten nopea rytmi ei jätä aikaa syvemmille pohdinnoille, jos jutusta haluaa saada sen varsinaisen informaation irti. Yhtä lailla kuin jokainen katsoja, myös kukin toimittaja ja leikkaaja tulkitsee kuvat tavallaan, ja joko tietoisesti tai tiedostamattaan lataa uutisen kerrontaan erilaisia merkityksiä. Satunnaisen katsojan ja alalla työskentelevän välillä voidaan silti nähdä ero siihen, millaisia merkityksiä he otoksissa näkevät. Alaa tutkineella ja sillä työskennelleellä on oletettavasti enemmän kuvia pohtineena näkemyksiä eri merkitysanalyyseistä, vaikka kukin eläisikin samassa kulttuurissa.

...yleisellä tasolla eri välineiden uutiset heijastavat yhteiskunnan rakenteita, jotka yhdistyvät vastaanottajan omaan tapaan hahmottaa maailma. (Huovila 2001, 21)

Kuitenkin juuri kulttuurisesti totutut tavat eri asioiden esittämiselle ja niiden ymmärrykselle vaikuttavat siihen, miten kuvia luetaan. Yksinkertainen esimerkki tästä on vaikkapa liikennemerkki. Olemme tottuneet siihen, mitä mikäkin kuva tarkoittaa, ja tähän on voitava luottaa. Janne Seppänen kutsuu näitä normeja visuaalisiksi järjestyksiksi ja listaa niiden kannalta olennaiset alueet. (Seppänen 2002, 52)

- *ympäristön visuaaliset rakenteet, esineiden järjestykset*
- *kuvallisten esitysten esittämisen tavat ja sisältöjen säännönmukaisuudet*
- *katseen varaan rakentuvan nonverbaalin vuorovaikutuksen muodot*
- *katsetta ja katsomista määrittelevät kulttuuriset normit ja näkemisen tavat*

Visuaaliset järjestykset vaikuttavat kaikkeen kuvalliseen, jota ympärillämme näkyy, ja tässä tapauksessa myös uutisiin. Yhdessä yhteiskunnan ja kulttuurin kanssa ne muokkaavat niitä käsityksiä, miten jokin on totuttu näyttämään ja esittämään. Uutisissa soljuvat kuvat noudattavat tuttuakin tutumpaa muotoa kaikkine haastattelu- ja kuvituskuvineen. Vaikka järjestykset ovatkin vahvoja, ei se kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö niitä pystyisi muuttamaan ja rakentamaan uudelleen, sillä ennen kaikkea niihin sisältyy kulttuurisia merkityksiä, jotka kuuluvat ihmisten toimintaan.

3.2 Sana määrää kuvaa

Kuten aiemmin totesin, jokainen uutinen rakentaa parhaimmillaan tarinan. Uutisella on kerronnan teorian mukaisesti alku, keskikohta ja loppu. Tämän teorian mukaan uutisen kuvakerrontaa voidaan tulkita siten, miten se rakentaa kertomansa juonen yhdessä tekstin kanssa. Uutisen alkuosan on tarkoitus tuoda esille ytimekkäästi se, mistä aiheesta on kyse. Alussa esitellään tärkeimmät henkilöt ja tapahtumapaikat. Keskikohta syventää tätä näkemystä ja mahdollisesti myös herättää ristiriitoja. Jutun lopussa uutiselle pyritään löytämään mahdollinen vastaus tai loppuratkaisu.

Uutisten kuvakerrontaa ei pitäisikään erottaa irralleen puhutusta tekstistä, sillä kuvat saavat merkityksen vasta, kun niihin yhdistetään ääni. Uutisessa kuva ja teksti siis tekevät yhteistyötä, muodostavat tarinan ja selventävät asiaa näin yleisölle. Pelkkä sarja kuvia voi synnyttää katsojassa moniakkin eri käsityksiä aiheesta, mutta tekstin sisältö luo kuville ne merkitykset, jotka kussakin jutussa halutaan tuoda esille. Vaikka joskus uutisen sisällön ja tekstin tekemiseen saattaa vaikuttaa se, millaista kuvamateriaalia on mahdollista käyttää, silti uutisesta usein tulee vaikutelma, että sana määrää kuvaa. Syitä tähän asetelmaan on löydetty siitä, että historiassa ensin tuli sana, ja vasta sen jälkeen kuva, jolloin kuva on jäänyt asemaan, jossa se toteuttaa sitä, mitä teksti tahtoo kertoa. Tämän vuoksi uutisia ei pitäisi tutkia pelkkinä kuvina, vaan kuvan ja tekstin suhteena. Miten ne yhdessä rakentavat jutun ja mitä merkityksiä tästä yhteistoiminnasta syntyy.

4 Kahden uutisjutun kuvakerronnallista vertailua

Ensimmäinen esimerkki uutisen kuvakerronnasta on kulttuurijuttu, jonka leikkasin viime toukokuussa. Insertti kertoo Järvenpäässä sijaitsevasta Kallio-Kuninkalan musiikkikeskuksesta, jota aiotaan laajentaa musiikkia opiskelevien harjoittelun tukemista varten. Toinen leikkaamani insertti, jota tässä pohdin, käsittelee presidentin valtaoikeuksia, ja on tyypillinen politiikan juttu. Kumpikin analysoimani insertti sisältää perinteiset jutun rakentavat osat. Ne koostuvat toimittajan spiikeistä, haastatteluista, stand-upista sekä kuvituskuvista.

Jutut on purettu osiin kuva kuvalta tekstin kulkiessa vieressä helpottaakseni juttujen kuvakerronnan analysointia. Tekstien leikkauskohdat olen asetellut siten, kuinka ne suunnilleen tarinassa kulkevat. Täysin tarkka leikkauskohta saattaa toisinaan mennä sanojen keskeltä, joten se olisi taas hankaloittanut jaottelun lukemista. Vaikka en ääntä ja musiikkia kerronnan tehokeinona sinänsä tutkikaan työssäni, olen silti merkinnyt niiden kulun kuvan ja tekstin ohessa. Tämä siksi, että kerronnan rytmi tulisi jaottelussa esille. Tekstin ohessa näkyy myös kirjoitettuna mahdolliset kameranliikkeet, tällaisista kuvista laitoin otoksen alkusekä lopputilanteen eli kaksi kuvaa. Tutkin juttuja siten, että jaoin kumpaisenkin kolmeen osaan, aloitukseen, keskikohtaan ja loppuun. Kuvajaottelun jälkeen syvennän näkemyksiäni siitä, miten jutut kerronnaltaan rakentuivat.

4.1 Kulttuurijuttu musiikkikeskuksesta

Lähetys: Kymmenen uutiset

Esitetty: 22.5.2008

Kesto 2 min.

Juonto:

Kun Helsingin uuden musiikkitalon rakentaminen etenee takkuisasti, on Sibelius-Akatemia saamassa pieneksi musiikkitaloksi kutsutun laajennuksen kurssikeskukseensa Järvenpäähän. Kallio-Kuninkalan musiikkikeskus on kärsinyt muun muassa harjoitustilojen puutteesta. Yli kaksikymmentä vuotta toimineella Kallio-Kuninkalalla on tärkeä rooli muusikkolahjakkuuksien koulutuksessa.

Musiikki

Tuusulanjärven

kulttuurimaisemassa, Ainolan ja

Halosenniemen läheisyydessä, soi tällä viikolla

kamarimusiikki.

Panorointi miehestä viulistiin.

Paavo Pohjola opettaa nuoria muusikkolupauksia viikon mittaisella kurssilla Sibelius-Akatemian kurssikeskuksessa Kallio-Kuninkalassa. Paikka on akatemialle erittäin tärkeä.

Musiikki häviää haastattelun alussa.

”Olen ylpeä niistä tuloksista, mitä on tullu. He eivät ole oppinu ainoastaan soittamaan yhdessä vaan myöskin on syntynyt tällöinen valtava yhteishenki.”

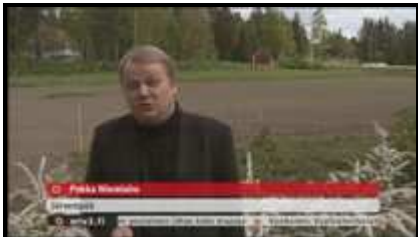
Musiikki alkaa.

Viime vuonna akatemian eri kursseja, konsertteja

Laajasta soittokuvasta tarkennus käsiin.

ja tilaisuuksia pidettiin satakunta. Mutta paikan käyttöä on jarruttanut mm. harjoitustilojen puute. Ongelmiin on kuitenkin tulossa helpotusta.

Tälle paikalle on nousemassa uudet tilat, jotka parantavat huomattavasti toimintaedellytyksiä täällä Kallio-Kuninkalan musiikkikeskuksessa.

Musiikki loppuu.

Tuhannen neliön suuruiseen, pieneksi musiikkitaloksi kutsuttuun taloon tulee useita

harjoitustiloja ja kaivattu nykyaikainen äänitystudio. Noin 1,6

Musiikki alkaa.

miljoonan euron kustannukset maksaa Paloheimo-säätiö,

rakennustyöt voivat alkaa jo kesällä.

Otos aukeaa laajaan kuvaan.

Paloheimo-säätiö tukee nuorten musiikkikoulutusta ja on jo luovuttanut musiikkikeskuksen tilat Sibelius-Akatemian käyttöön.

Musiikki loppuu.

”Pyritään sellaiset puitteet joita kaupungissa ei voida luoda, tässä on määrätty hiljaisuus ja voidaan asua ja tehdä työtä samaan aikaan omissa rauhassa.”

Musiikki alkaa.

Alueelle onkin nyt rakentumassa

moderni musiikkikampus, joka

Panorointi sellostasta viulistiin.

vetää opiskelijoita.

”Varsinkin kun meillä opiskelijat on niin eri puolilta Suomea, niin tuntuu että se on hirvittävän helppo, että kaikki on täällä

samaan aikaan, saa harjoiteltua ja käytyä tunneilla ja keskittyä siihen.”

Musiikki voimistuu ja soi loppuun asti.

Aloitus:

Kulttuurijuttu eroaa politiikkaa käsittelevästä jutusta erityisesti rytmiltään. Tarinaa vie eteenpäin musiikki ja sen johdattamana erilaiset esittelykuvat. Tauoilla on tarkoitus rauhoittaa tunnelmaa, antaa katsojan levähtää ilman jatkuvaa tietotulvaa.

Juttua oli sinänsä helppoa kuvittaa, sillä materiaalia oli reilusti yli tarpeiden, joten leikkaajana pystyin valikoimaan parhaimmat otokset. Vaikka toimittajalla oli jo alusta saakka mielessä melko tarkkaan, miten kuvat vuorottelevat toisiaan, pohdimme kuitenkin yhdessä erityisesti alun ja lopun kuvitusta. Jutussa käytetty musiikki oli koko tarinan ajan sitä samaa musiikkia, jota opiskelijat kuvituskuviissakin soittivat.

Tarina alkaa maisemakuvilla sekä otoksilla erilaisista miljööseen liittyvistä yksityiskohdista. Spiikin ja kuvien kautta katsoja viedään tapahtumien ytimeen. Ulkokuvista siirrytään sisätiloihin, keskelle opiskelijoiden soittoharjoituksia. Katsojan annetaan ymmärtää, kuinka tärkeästä asiasta oikeastaan onkaan kyse, nuorista suomalaismuusikoista, ja ensimmäinen haastattelu vahvistaa tätä näkemystä. Sibelius-Akatemian kamarimusiikin dosentti Paavo Pohjola kertoo hyvistä tuloksista ja soittajien yhteishengestä, jonka juuri tämä tietty paikka

on saanut aikaan. Haastattelun jälkeen spiikissä esitellään ongelma eli harjoitustilojen puute, mikä on jarruttanut paikan käyttöä. Pulma ei kuitenkaan ole ratkaisematon, ja siihen on jo löydetty ratkaisu.

Keskikohta:

Tarina siirtyy yleisemmälle tasolle aiheesta ja jatkuu toimittajan stand-upilla, jossa hän kertoo peltomaiseman edessä, että ongelmaa helpottavat uudet tilat, jotka nousevat juurille paikalle. Tämän jälkeen jatkuvat spiikki ja kuvat, joissa esitellään tarkemmin, millaiset tilat nuorille muusikoille on tarkoitus järjestää. Samalla tuodaan myös esille, kuinka tilat omistava Paloheimo-säätiö on luovuttanut musiikkikeskuksen tilat Sibelius-Akatemian käyttöön. Paloheimo-säätiön asiamies Lauri Paloheimo kertoo, kuinka arvokkaat tilat ja maaseudun rauha ovat opiskelijoiden kannalta.

Loppu:

Lopussa palataan henkilökohtaisemmalle tasolle ja tuodaan esille yhden opiskelijan oma näkökulma asiaan. Sibelius-Akatemian oppilas Oona Rosenlund toteaa, kuinka helppoa on harjoitella ja asua samassa paikassa.

Tarinan päättää tunnelmointi maalaismaisemassa musiikin säestyksellä. Kuvien vaihtumista lopussa pehmentävät ristileikkaukset. Katsoja tuodaan tarinassa takaisin ulos rakennuksesta ja ikään kuin johdatellaan ulos jutusta.

4.2 Juttu presidentin valtaoikeuksista

Lähetys: Seitsemän uutiset

Esitetty: 9.10.2008

Kesto 2 min.

Juonto:

Oikeusministeri Tuija Braxin johtama työryhmä olisi valmis karsimaan reippaalla kädellä presidentin valtaoikeuksia. Seuraavaksi lopullisia esityksiä ryhtyy valmistelemaan eduskuntapuolueista tämän syksyn aikana koottava elin. Pääministeri Matti Vanhanen ennustaa

uudistustyöstä vaikeaa. Erityisesti SDP suhtautuu nihkeästi presidentin ulkopoliittisen val-
lan leikkaamiseen.

Perustuslain uudistamista pohtinut työryhmä

olisi valmis karsimaan presidentin nimitysvaltaa,

**pohtimaan pitääkö presidentin olla myös puolus-
tusvoimain ylipäällikkö sekä**

**siirtämään EU:n ulkopoliitiikan johdon kokonai-
suudessaan**

**hallitukselle ja pääministerille. Lopulliset esitykset
tekevä**

parlamentaarinen ryhmä kootaan tämän syksyn aikana –

Tiltaus lehdistä patsaaseen.

puolueet neuvottelevat asiasta ensi viikon torstaina. Ensimmäinen vääntö käydään siitä, tuleeko ryhmän vetäjä

eduskunnasta vai ulkopuolelta.

”Työstä tulee erittäin vaativa

ja vaikea. Uskoisin että jos halutaan tältä työltä sitä tulosta mitä odotetaan niin varmaan paremmin onnistuisi joku

eduskunnan sisältä oleva arvostettu kansanedustaja.”

Presidentti ja hallitus ottivat tuimasti yhteen elokuussa

sisäministeriön kansliapäällikön nimityksestä.
Nyt näyttää siltä, että

puolueet ovat valmiita karsimaan ainakin presi-
dentin nimitysvaltaa.

”Esimerkiksi kansliapäälliköt olisivat minusta nyt
aivan luonteva esimerkki siitä että ne pitäisi val-
tioneuvostossa pystyä nimittämään.”

Presidentin valtaoikeuksien rukkaaminen on ollut

Suomessa aina tuskaista. Taustalla kummittelevat
jo vuoden 2012 presidentinvaalit,

vaikka puolueet eivät tätä ääneen myönnäkään.

”Puolueiden ja eduskuntaryhmien johto ymmärtää, että aina kun perustuslaista puhutaan pysyvästä pitkäaikaisista ratkaisuista. Silloin ei lähitulevaisuuden

pelejä pelailla.”

Vaikein rasti on presidentin

ulkopoliittisiin valtaoikeuksiin puuttuminen. Eri-tyisen nihkeästi

Tilttaus käsistä kasvoihin.

tähän suhtautuvat demarit.

”Me haluamme tässä kunnioittaa

kansalaismielipidettä jotka arvostavat myös sitä että presidentillä on myös valtaa. Ettei hän ole pelkästään tällainen nukkepresidentti.”

Panorointi presidentistä ulkoministeriin.

Uudistukset ovat voimassa aikaisintaan 2012 eli ne eivät koske nykyistä presidenttiä.

Aloitus:

Tarina alkaa hyvin tyypillisellä politiikan kuvituksella. Jutun alussa näytetään otoksia presidentin linnasta, liehuvasta siniristilipusta sekä linnanvartijoista. Spiikissä kerrotaan, että perustuslain uudistamista pohtiva työryhmä olisi valmis karsimaan presidentin valtaoikeuksia. Kuvien kautta katsoja pyritään tuomaan lähemmäs abstraktia aihetta. Leikkausta on viety eteenpäin kuvakokoja muuttamalla. Aloituskuvana toimii laaja otos presidentinlinnasta, josta siirrytään välillä tiiviimpään kuvaan ja taas vähän laajempaan kuvaan linnanvartijoista. Kuvat ovat rauhallisia, mutta niissä tapahtuu kuitenkin pientä liikettä, autoja kulkee kadulla ja lippu liehuu tuulessa. Presidentinlinnasta siirrytään eduskuntataloon, sillä tarkoitus on viedä yleisö hallituksen luo, jossa varsinaiset päätökset tehdään. Spiikissä puhutaan siitä, että esitykset tekevä parlamentaarinen ryhmä aiotaan kasata syksyn aikana, mutta ensimmäinen vääntö käydään siitä, tuleeko ryhmän vetäjä eduskunnasta vai ulkopuolelta. Ensimmäistä haastattelua ennakoi kuva, jossa poliitikko kävelee kohti kameraa. Tästä voi päätellä, että henkilö on seuraava haastateltava. Otos on tyypillinen kuva tilanteessa, jossa materiaalia ei ole rajattomasti käytettävissä. Kuvan kautta pyritään pääsemään sisälle eduskuntaan, lähelle varsinaisia päätöksentekijöitä. Poliitikko Timo Kalli, Keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja epäilee, että työstä tulee vaativa.

Keskikohta:

Tarinassa muistellaan lähimenneisyydessä tapahtunutta debattia, jossa presidentti ja hallitus ottivat yhteen sisäministeriön kansliapäällikön nimityksestä. Kuvat presidentistä ja nykyisestä kansliapäälliköstä ovat arkistomateriaalia, joiden kautta haluttiin näyttää henkilöt, joista jutussa on kyse. Seuraavassa haastattelussa Kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Pekka Ravi on sitä mieltä, että kansliapäälliköt pitäisi pystyä valtioneuvostossa nimitämään. Haastattelun jälkeen palataan jälleen presidentinlinnaan, kun spiikissä puhutaan valtaoikeuksista ja niiden mahdollisista muutoksista, joita on ollut aiemminkin hankala toteuttaa. Linnasta siirrytään takaisin eduskuntaan, kolmanteen haastateltavaan, oikeusministeri Tuija Braxiin. Ministeri sanoo, että puolueiden tulee ymmärtää perustuslakiin liittyvien päätösten pitkäaikaiset vaikutukset. Spiikissä tuodaan esille erityisesti demarit, jotka suhtautuvat muutoksiin nihkeästi. Tarinassa tuleekin käänne, kun kaikki eivät suinkaan ole yhtä mieltä asiasta. Kuvassa näkyy samaan aikaan arkistokuvia presidentistä, pääministeristä sekä ulkoministeristä. Demareiden kantaa painottaa eduskuntaryhmän puheenjohtaja Tarja Filatov, joka toteaa, että presidentin ei tulisi olla vain nukkepresidentti, ja vetoaa samalla myös kansalaismielipiteeseen sanojensa tueksi.

Lopetus:

Loppukuvassa palataan otokseen keskusteleavasta presidentistä, josta kamera kulkee ulkoministeriin. Samalla spiikissä todetaan, että uudistukset eivät tule koskemaan nykyistä presidenttiä.

5 Uutistyöntekijöiden haastattelut

Lähetin uutisten kuvakerrontaan liittyviä kysymyksiä sähköpostitse 30:lle MTV3:n uutisissa työskentelevälle, niin ohjaajille ja kuvatuottajille kuin toimittajille sekä leikkaajillekin. Heistä vastasi yhteensä yhdeksän editoijaa ja toimittajaa. Tiedustelin muun muassa sitä, mikä heidän mielestään on tärkeintä uutisten kuvakerronnassa, miten he valikoivat käytettävät otokset ja mitä he haluaisivat muuttaa kuvituksissa.

Menetelmänä sähköpostihaastattelu vastaa kvalitatiivista tutkimusmetodia, joka numeeristen keskiarvojen mittaamisen sijasta kertoo pikemminkin haastateltavien mielipiteistä sekä

niiden syistä. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoitus on pohtia syvällisesti sitä, miksi ja miten vastaajat ajattelevat. Tutkimusote on kuvailevaa, luovaa ja arvioivaa. (www.taloustutkimus.fi/tuotteet_ja_palvelut/tiedonkeruuratkaisut_ja_monitila/kvalitatiivinen_tutkimus/)

Tärkein kuvakerronnallinen seikka vastaajien mielestä oli ylipäättään uutisten peruslähtökohta: kertoa katsojille mitä tapahtuu, missä tapahtuu ja miksi. Kuvien tulee näin tukea tekstiä. Olennaista lähes jokaisessa vastauksessa oli myös se, että uutisen tulee kuvitukseen pysytellä asiallisena. Turha taiteellisuus koettiin uhaksi uutisen uskottavuudelle. Kuvituksen tavanomaisuutta ja ehkä joskus tylsyyttäkin pidettiin vastauksissa tärkeämpänä kuin sitä, miltä kuvat näyttävät.

Uutisissa kaikessa yksinkertaisuudessaan paino on siinä mitä tapahtuu, ei niinkään siinä miltä toiminta näyttää. Hienoja kuvia tarvitaan, mutta parhaat jutut ovat yleensä jotain sellaista missä kameramies ja toimittaja juoksevat mikki ojossa jonkun tärkeän tyypin perässä ja kättävät kommenttia terrierityyliin.

Uutisen tulee siis kertoa nopeasti ja helposti katsojalle se, mitä milloinkin tapahtuu ja mikä on jutun ydin. Olennaisinta on välittää tilanne ja sen synnyttämä tunnelma. Välittää tietoa katsojille riippumatta siitä, millaista kuvamateriaali on. Haastateltujen mukaan kuvan tulee myös täydentää tekstiä, muttei toisaalta selitellä liikaa. Usein kuvituksissa näkee esimerkiksi tietystä yrityksestä puhuttaessa firman logoja eri kulmista kuvattuna, yrityksen lipun liehumassa tuulessa tai varsinaisen toimitalon. Kuvituksissa vilisee monesti myös katunäkymiä ja maisemia, jotka eivät varsinaisesti liity itse asiaan. Nämä koettiin uutisen kiinnostavuutta heikentävinä asioina. Toisaalta välillä leikkauspöydällä eteen tulee tilanteita, joissa ei voi muuta kuin käyttää tapahtumasta ainoastaan taltioituja kuvia. Esimerkiksi eri tiedotustilaisuuksissa kuvaajalla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa kuvattaviin ja tilanteen kulkuun, joten kuvia on pyrittävä saamaan mahdollisuuksien mukaan eli taltioitava tapahtuma.

Uutistyon suurimpana hankaluutena ilmeni se, että työskentely tapahtuu yleensä alituisessa kiireessä. Tästä johtuen ennakkosuunnittelu jää vähälle, mikä taas vaikuttaa niin kuvaukseen kuin leikkaukseenkin. Vaikka haastatellut pitivätkin perinteistä uutiskuvitusta tärkeänä, he toivoivat kuitenkin voivansa välttää liian tylsää kuvitusta. Puhuvat päät, yritysten logot, harmaat rakennukset ja kaduilla vilistävät ihmiset ovat osa perinteistä uutisten kuvamateriaalia, mutta silti aina tilaisuuden salliessa on parempi pyrkiä oivaltavampaan ja yl-

lätyksellisempään kuvitukseen. Toisaalta uutistyössä on otettava huomioon se, että jos materiaalia on vähän ja sekin kuvallisesti huonoa, sitä täytyy silti mahdollisuuksien mukaan käyttää, jotta uutinen saadaan lähetykseen.

Katsoja pääsee helposti uutisen mukaan. Sen kuvat koskettavat: esimerkiksi hämmästyttävät, ihmetyttävät, järkyttävät, ilahduttavat tai naurattavat.

Haluaisin kuvilla vangita katsojan KATSOMAAN jutun, jos tv-uutisjutun voi katsoa selin vain kuuntelemalla, se on huonosti tehty juttu, vaikka aihe olisi miten tärkeä tahansa.

Vaikka toimittajat ja leikkaajat olivatkin haastattelun perusteella yksimielisiä monista asioista, kävi editoijien vastauksista kuitenkin esille joitain asioita, jotka vaikuttavat erityisesti leikkaajan työhön. Esimerkiksi mielenkiintoisia ehdotuksia tai ratkaisuja kuvien suhteen on usein hankala tehdä, kun ei ole riittävästi aikaa käydä materiaalia kunnolla lävitse. Näin ollen vaikutusmahdollisuudet jutun kerronnallisiin ratkaisuihinkin pienenevät. Mutta kuten aiemmin todettua, leikkaus riippuu aina paljolti tapauksesta. Kuinka paljon on aikaa miettiä ja kokeilla, miten tarkkaan toimittaja on suunnitellut eri ratkaisut ja minkä verran materiaalia on käytettävissä. Hankaluutena leikkaajan työhön liittyy myös se, että toisinaan kuvaajat tyytyvät työskennellessään turhan tavanomaisiin ratkaisuihin ja kuvaavat vain pakolliset otokset, eivätkä näin jätä leikkaajalle varaa eri ratkaisuihin. Väliin kuvitusta joutuu leikkauspöydällä pohtimaan myös pelkän teknisen tason mukaan. Usein saa olla tyytyväinen jo siitäkin, että materiaalista löytyy tarpeeksi vakaata ja hallittua kuvaa.

Vaikuttaminen on tapauskohtaista. Se riippuu melkein yksinomaan siitä, kuka toimittaja minulla on parina. Jotkut eivät ole miettineet kuvia juuri lainkaan ja toisilla taas on kaikki sekunnilleen mietittynä. Mikäli mahdollista ja aikaa riittää niin koitan ehdottaa luovia ratkaisuja tavanomaisempien sijaan. Yleensä materiaali kuitenkin tulee täysin uutena katsottavakseni, joten tuntematta materiaalia kunnolla, on vaikea tehdä kauhean mielenkiintoisia ehdotuksia tai ratkaisuja kuvien suhteen. Vaikuttaminen lopputulokseen on siis kaikenkaikkiaan melko vähäistä.

6 Tulosten pohdinta ja johtopäätökset

Kuten jo edeltä käy ilmi, leikkaajalla on mahdollisuus vaikuttaa työn lopputulokseen tiettyjen puitteiden rajoissa. Näihin mahdollisuuksiin vaikuttavat editoijan itsensä mielikuvitus ja luovuus sekä taito perustella tarvittaessa näkemyksensä toimittajalle. Omien kokemusteni mukaan toimittajat monesti mielellään kuuntelevat ajatuksiani, sillä he luottavat siihen, että leikkaajalla saattaa olla enemmän kuvallista näkemystä kuin toimittajalla itsellään, riippuen toki aina tapauksesta. Parhaimmillaan uutisjutun kuvittaminen ja leikkaus ovatkin kolmen tekijän yhteistyötä, jossa kaikki pyrkivät parhaaseen lopputulokseen. Kuvaaja ja toimittaja ovat tapahtumahetkellä ehtineet perehtyä siihen, mitä ovat tekemässä, miettineet kuvakulmia ja kuvauskohteita ja jättäneet myös varaa leikkauspöydälle eri ratkaisujen kokeiluun riittävällä materiaalimäärällä.

Vaikka työssä onkin tottunut kiireeseen, tuntuu joskus turhautavalta, kun työtä ei ehdi viimeistellä mieleisellään tavalla. Kiireen hyvä puoli on silti se, että samalla oppii näkemään ja erottamaan materiaalista nopeasti käyttökelpoiset kuvat ja hahmottelemaan kuvituksen kaaren. Pahimmillaan kiire aiheuttaa kuitenkin sen, ettei tekemäänsä kuvitusta ehdi nähdä kuin ensimmäisen kerran vasta lähetyksessä. Vastaavia tilanteita tapahtuu onneksi varsin harvoin. Leikkausvaiheessa saattaa helposti käydä myös niin, että kun jutun sisällöstä ei ole kunnon tietoa, tulee toimittua vain toimittajan ohjeiden mukaan ja turvauduttua liian tavanomaisiin ratkaisuihin. Haasteena onkin pyristellä eroon liiasta kaavamaisuudesta. Vaikka tietyssä mielessä työ on kaavoihin kangistunutta, pitää yrittää kuitenkin aina pyrkiä eroon turhan rutiininomaisesta lopputuloksesta.

Työssä kiinnostavaa on se, että tapauksesta riippuen, leikkaajalla saattaa parhaimmillaan olla hyvinkin vapaat kädet kuvitusta tehdessä, kun varsinaista kuvakäsikirjoitusta ei ole. Kuvat vaihtelevat aiheiden mukaan, kulttuurista urheiluun ja politiikasta talouselämään, joten leikkauspöydällä pääsee saksimaan hyvin monenlaista materiaalia. Aiheiden mukaan vaihtelee myös juttujen rytmi, joten kuvitukset tulee tehdä aina sisältö huomioonottaen. Mielenkiintoista työn kannalta on myös se, että aina ei tiedä päivää aloittaessaan, millaisten kuvien kanssa pelaa ja mitä asioita kussakin lähetyksessä käsitellään. Leikkaamiseen ylipäättään auttaa kuitenkin yleissivistys ja maailman tapahtumien seuraaminen.

Kuvan olemus on kaksiteräinen miekka, sillä kuva kertoo itsessään niin paljon ja monia asioita, jolloin tulkintojen mahdollisuuksia on miltei rajattomasti. Olkoonkin niin, että ensin oli sana (radio) ja vasta seuraavaksi kuva (televisio), mutta huolimatta tästä historiallisesta seikasta, voisiko siltikään olla kuvaa ilman tekstiä, kun puhutaan uutisesta. Tuskinpa, sillä etenkin juuri abstraktit aiheet vaativat puheen ja tekstin selventämään kuvaa. Vaikka toimittaja rakentaa käsikirjoituksen, on vielä leikkauspöydälläkin paljon tekemistä, jotta tarinasta saadaan ehyt kokonaisuus. Kuvat ovat voimakkaampia kuin sana, vaikka sana määrääkin kuvaa, joten tästä näkemyksestä katsoen voi leikkaaja vaikuttaa melko paljon kuvan työhön.

Lähteet

- Ailio, Johanna (2005) Radionomainen kuvakerronta – Uutiset ovat kuvitettua puhetta. http://www.widerscreen.fi/2005/2/radionomainen_kuvakerronta.htm
- Bacon, Henry (2004) Audiovisuaalisen kerronnan teoria. Tammer-Paino.
- Hietala, Veijo (1996) Ruudun hurma – Johdatus tv-kulttuuriin. Jyväskylä: Gummerus.
- Huovila, Tapani (2001) Uutinen eri välineissä – GSM-sähkeestä taustajuttuun. Vantaa: Inforviestintä Oy.
- Journalistiliitto. www.journalistiliitto.fi/Resource.phx/sivut/sivut-journalistiliitto/pelisaannot/eettisetohjeet/tiedotussuositus.htx
- Kaihovaara, Riikka (2005) Toimittajat tarinankertojina – kolmen ajankohtaisinsertin dramaturgian erittelyä. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Pro gradu –tutkielma. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00686.pdf>
- Kunelius, Risto (2001) Viestinnän vallassa. Helsinki: WSOY.
- MTV3:n Tyylikirja
- Pietilä, Veikko (1996) Tv-uutisista, hyvää iltaa – Merkityksen ulottuvuudet televisio-uutisjutuissa. Tampere: Vastapaino.
- Salste, Elisa (2000) Tv-uutisten profiloituminen kilpailutilanteessa - TV1:n, MTV3:n ja Nelosen pääuutislähetysten tarkastelua. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Pro gradu –tutkielma. <http://esalste.free.fr/gradu/>
- Seppinen, Leena (2006) Kuvitusta etsimässä – Uutisjutun kuvittamisen vaikeudet. Diakonia ammattikorkeakoulu. Turun yksikkö. Opinnäytetyö. http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2006/SeppinenLeena_06.pdf
- Seppänen, Janne (2002) Katseen voima – Kohti visuaalista lukutaitoa. Tampere: Vastapaino.

- Taloustutkimus.
www.taloustutkimus.fi/tuotteet_ja_palvelut/tiedonkeruuratkaisut_ja_monitila/kvalitatii_vinen_tutkimus/)
- Wikipedia. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Uutisankkuri>

Liitteet

DVD, joka sisältää kaksi opinnäytetyössäni hyödyntämää uutisjuttua.